

Megafauna jest przedmiotem zainteresowań ludzi od czasów historycznych. W erze antropocenu, duże ssaki skupiają uwagę zarówno jako te najbardziej narażone na postępującą presję i równocześnie kluczowe w utrzymaniu funkcjonowania ekosystemów. Występowanie zwierząt w krajobrazie jest warunkowane poszukiwaniem zasobów niezbędnych do życia i unikaniem ryzyka drapieżnictwa. W tle negatywnych zmian krajobrazu i ekosystemów obserwuje się obecnie spontaniczną renaturyzację układów przyrodniczych. Jednym ze spektakularnych przykładów jest dynamiczna ekspansja populacji bobrów, które są powszechnie doceniane jako inżynierowie ekosystemu. Bobry, przystosowując zastane środowisko do własnych potrzeb, tworzą nowe, różnorodne mozaiki siedlisk wodnych i lądowych. Owa działalność siedliskotwórcza bobra czyni go niezwykle cennym elementem przyrody, który warunkuje występowanie szerokiej gamy organizmów żywych. Niemniej jednak, pomimo, że bóbr stał się już pospolitym, nieodłącznym elementem ekosystemów w zasięgu całej półkuli północnej, wciąż zaskakująco niewiele wiemy na temat jego znaczenia w przyrodzie. Wiele wskazuje na to, że wpływ działalności bobra wykracza znacznie poza utworzony przez niego staw. Zmiana uwilgotnienia terenu połączona z modyfikacjami roślinności sprawia, że bóbr tworzy również różnorodne siedliska lądowe, stanowiące potencjalnie refugia, oferujące atrakcyjne żerowiska, schronienia i miejsca odpoczynku dla zwierząt lądowych. Należy zwrócić uwagę, że bóbr oprócz roli modyfikatora siedlisk, ma też swoje miejsce w sieci troficznej, gdzie coraz powszechniej bywa istotnym składnikiem diety dużych drapieżników. Hipotetycznie, różnorodne siedliska i zasoby oferowane przez bobry w krajobrazie są atrakcyjne dla różnych gatunków i grup ssaków. Z jednej strony, złożone ekosystemy utworzone przez bobry mogą stanowić refugia, gdzie skupia się aktywność ssaków w krajobrazie. Z drugiej zaś strony, koncentracja potencjalnych ofiar może wiązać się z większą presją drapieżniczą na tych obszarach, tworząc układ zwany "śmiertelną pułapką", gdzie zarówno bogactwo zasobów (pożywienia, wodopojów), jak i drapieżnictwa są wysokie. To sugeruje, że występowanie zwierząt przy stanowiskach bobra powinno być rezultatem kompromisu pomiędzy jakością siedliska, a presją drapieżniczą. To wszystko czyni stanowiska bobrów niezwykle ciekawymi strukturami w krajobrazie, wpływającymi na rozmieszczenie zwierząt oraz istniejące między nimi interakcje.

Celem planowanych badań jest poznanie wpływu bobra na rozmieszczenie i aktywność megafauny strefy umiarkowanej, reprezentowanej przez duże ssaki drapieżne, ssaki kopytne i drapieżniki średniej wielkości. Badania zostały zaprojektowane w taki sposób, aby porównać różnorodność gatunkową i aktywność zespołu ssaków przy stanowisku bobra i na obszarze, gdzie nie notuje się jego obecności. Do badań wybrano stanowiska bobrów, które stanowią rozległe rozlewiska, utworzone przez bobry w wyniku piętrzenia wody. Wybrane powierzchnie badawcze obejmują spektrum różnorodnych obszarów typowych dla strefy umiarkowanej, obejmując tereny górzyste, wyżynne i nizinne. Takie podejście zapewnia przegląd całego spektrum siedlisk i właściwego im zespołu ssaków. Zasadnicza część danych zostanie zebrana przy użyciu fotopułapek, które będą umieszczone w terenie przez okres całego roku. Lokalizacje fotopułapek będą losowane w różnej odległości od linii brzegowej stawu bobrowego i cieku referencyjnego, co pozwoli dodatkowo na poznanie strefy odległości, na jakiej zaznacza się efekt obecności bobra. W celu poznania wpływu poszczególnych cech środowiskowych, zostaną zbadane parametry siedliskowe, związane ze składem i strukturą roślinności, oraz czynniki krajobrazowe. Z kolei uzyskanie szczegółowych danych na temat aktywności różnych gatunków ssaków pozwoli na porównanie ich wzorców aktywności, będących źródłem informacji na temat interakcji międzygatunkowych.

Wyniki niniejszego projektu będą stanowić kompleksowy opis niezdefiniowanej dotąd roli bobra w renaturyzowanych przez niego ekosystemach lądowych. Ujęcie w badaniach skali przestrzennej rzuci nowe światło na inżynierską działalność bobra, która dotychczas była utożsamiana bezpośrednio z utworzonym stawem. Wiedza na temat działalności bobrów, stających się coraz powszechniejszym elementem krajobrazu i ekosystemów, będzie stanowić niebagatelny wkład w stale rozwijającą się dziedzinę renaturyzacji i ekologii krajobrazu.